

Sygn. akt III KK 440/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Przemysław Kalinowski (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Michał Laskowski
SSN Jacek Sobczak

Protokolant Teresa Jarosławska

w sprawie **J. M.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 22 stycznia 2014 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w Z.

z dnia 22 grudnia 2008 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Z.

z dnia 3 lipca 2008 r.,

**1. uchyla zaskarżony wyrok, a także utrzymany nim w mocy
wyrok Sądu Rejonowego w Z. z dnia 3 lipca 2008 r. i na podstawie
art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. umarza postępowanie;**

2. kosztami procesu w sprawie obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 lipca 2008 r., Sąd Rejonowy w Z. uznał J. M. za winnego tego, że w dniach: 18 października 2007 r., 25 października 2007 r., 8 listopada 2007 r, 15 listopada 2007 r. i 6 grudnia 2007 r. w S., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem: [...]

– w ten sposób, że prowadząc działalność gospodarczą w postaci Skupu - Sprzedaży - Transportu Żywca Rzeźnego dokonywał skupu żywca wiedząc o tym, że nie posiada zdolności finansowej czym wprowadził w/w pokrzywdzonych w błąd co do możliwości zapłaty za zakupiony towar działając tym samym na ich szkodę.

Ustalając, że czyny te zostały popełnione w warunkach ciągu przestępstw określonego w art. 91 § 1 k.k., Sąd Rejonowy skazał J. M., na podstawie art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby. Na podstawie art. 33 § 2 k.k. Sąd orzekł też wobec oskarżonego grzywnę w wysokości 60 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 10 złotych. Ponadto, na podstawie art. 46 § 1 k.k., Sąd orzekł wobec oskarżonego tytułem obowiązku naprawienia szkody zapłatę określonych kwot na rzecz wskazanych pokrzywdzonych. Zasądzono od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 90 złotych tytułem częściowego zwrotu kosztów sądowych, natomiast zwolniono oskarżonego od zapłaty pozostałych kosztów sądowych (k- 117-119 akt).

Po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez prokuratora na niekorzyść oskarżonego, Sąd Okręgowy w Z. wyrokiem z dnia 22 grudnia 2008 r., utrzymał w mocy wyrok Sądu I instancji (k.166 akt).

Obecnie, na podstawie art. 521 k.p.k. kasację w tej sprawie wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżając powyższy wyrok w całości na korzyść skazanego J. M.

Na podstawie art. 523 § 1 k.p.k., autor kasacji zarzucił zaskarżonemu wyrokowi rażące naruszenie przepisów postępowania karnego, tj. art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., polegające na utrzymaniu w mocy wyroku Sądu Rejonowego w Z., pomimo zaistnienia - po wydaniu wyroku przez Sąd I instancji - ujemnej przesłanki procesowej w postaci powagi rzeczy osądzonej, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. W oparciu o tak sformułowany zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i

utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu I instancji i umorzenie postępowania karnego wobec J. M., na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja wniesiona w tej sprawie przez Rzecznika Praw Obywatelskich okazała się oczywiście zasadna, a podniesiony w niej zarzut i sformułowany wniosek w pełni zasługiwały na uwzględnienie. Nie ulega wątpliwości, że w przedmiocie podobnej działalności przestępczej przed Sądem Rejonowym w H. toczyło się równoległe wobec J. M. postępowanie o sygn. IV K .../08. Orzeczenie, które zapadło w tej właśnie sprawie – ma zasadnicze znaczenie z punktu widzenia dopuszczalności procesu zakończony wyrokiem Sądu Okręgowego w Z. z dnia 22 grudnia 2008 r.

Wyrokiem z dnia 2 października 2008 r., w sprawie IV K .../08 Sąd Rejonowy w H. uznał bowiem J. M. za winnego tego, że: „w okresie od 3 października do 12 grudnia 2007 r. w Ś., działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem: [...] w ten sposób, że w ramach prowadzonej działalności gospodarczej podczas skupowania świń wprowadził wyżej wymienionych w błąd co do zamiaru dokonania zapłaty należności w umówionym terminie, po czym nie wywiązał się z tego zobowiązania działając na szkodę pokrzywdzonych na łączną kwotę 13.966,68 zł”, tj. popełnienia czynu z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to, na podstawie art. 286 § 1 k.k., skazał go na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 4 lat. Na podstawie art. 46 k.k., Sąd zasądził od oskarżonego na rzecz [...] kwoty [...], w terminie 6 miesięcy od uprawomocnienia się wyroku. Ponadto, na podstawie art. 624 § 1 k.p.k., zwolniono oskarżonego od kosztów sądowych ponad kwotę 100 zł.

Wyrok ten nie został zaskarżony przez strony procesowe i uprawomocnił się z dniem 23 października 2008 r.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2010 r., zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności orzeczonej tym wyrokiem.

Jak wynika z powyższego, ramy czasowe przestępstwa wyczerpującego

znamiona opisane w art. 286 § 1 k.k., zostały w sprawie IV K .../08 określone przez Sąd Rejonowy w H. od 3 października 2007 r. do 12 grudnia 2007r. Tym samym, wszystkie czyny przypisane z kolei temu oskarżonemu w wyroku Sądu Rejonowego w Z. z dnia 3 lipca 2008 r. w sprawie VII K .../08 , także wyczerpujące znamiona tego samego przestępstwa popełnionego w taki sam sposób, znalazły się w granicach czasowych przestępstwa ciągłego przypisanego wyrokiem w sprawie IV K .../08 Sądu Rejonowego w H. z dnia 2 października 2008 r.

Oznacza to, że zaskarżone obecnie wyroki nie mogą się ostać, gdyż dotknięte są uchybieniem o charakterze bezwzględny.

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, prezentowanym w licznych judykatach, istota czynu ciągłego i powaga rzeczy osądzonej powodują, że niedopuszczalne jest prowadzenie postępowania wtedy, gdy miałoby ono dotyczyć zachowania będącego elementem składowym i mieszczącego się w ramach czasowych czynu ciągłego, za który sprawca został prawomocnie skazany. Granice ciągłości wyznacza początek pierwszego i zakończenie ostatniego z zachowań, jeśli wszystkie zostały podjęte ze z góry powziętym zamiarem (np. uchwała SN z dnia 21.11.2001 r., I KZP 29/01, uchwała SN z dnia 15.06.2007 r., sygn. I KZP 15/07; wyrok SN z dnia 5.01.2011 r., sygn. V K.K. 64/10, wyrok SN z dnia 15.09.2005 r., sygn. II K.K. 15/05).

Ze wskazaną wyżej sytuacją procesową mamy do czynienia w realiach niniejszej sprawy.

Wprawdzie Sąd Rejonowy w Z. w sprawie o sygn. VII K .../08 wydał wyrok w dniu 3 lipca 2008 r., a zatem przed uprawomocnieniem się wyroku Sądu Rejonowego w H. w sprawie o sygn. IV K .../08 z dnia 23 października 2008 r. Jednak Sąd Okręgowy w Z. orzekł już po uprawomocnieniu się wyroku w sprawie IV K .../08 i swoje rozstrzygnięcie wydał w dniu 22 grudnia 2008 r., a zatem w sytuacji, gdy funkcjonowało już w obrocie prawnym w/w prawomocne orzeczenie Sądu Rejonowego w H.

Nie ulega tymczasem wątpliwości, że stanowiąca negatywną przesłankę procesową instytucja powagi rzeczy osądzonej podlega badaniu przez sąd odwoławczy niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów,

natomiast brak jej uwzględnienia prowadzi do wystąpienia uchybienia należącego do bezwzględnych przyczyn odwoławczych, określonego w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. W konsekwencji, niezależnie od ewentualnego braku wiedzy o treści wyroku w sprawie IV K .../08 Sądu Rejonowego w H. – orzekając w dniu 22 grudnia 2008 r. o utrzymaniu w mocy w stosunku do J.M. wyroku Sądu I instancji, Sąd Okręgowy naruszył dyrektywę wynikającą z dyspozycji art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

Analiza treści wyroków Sądu Rejonowego w H. z dnia 2 października 2008 r. oraz Sądu Okręgowego w Z. z dnia 22 grudnia 2008 r. nie pozostawia bowiem wątpliwości co do tego, że drugi z nich wydany został z obrazą art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. Wprawdzie czyny przypisane J. M. wyrokiem Sądu Okręgowego w Z., popełnione w dniach 18 października 2007 r., 25 października 2007 r., 8 listopada 2007 r., 15 listopada 2007 r., 6 grudnia 2007 r. nie zostały wymienione jako elementy czynu ciągłego, za który skazano go wyrokiem Sądu Rejonowego w H., tym niemniej jest oczywiste, że prawomocne skazanie za czyn ciągły stało na przeszkodzie, ze względu na treść art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., ponownemu postępowaniu o później ujawnione zachowania, będące elementami tego czynu, które nie były przedmiotem wcześniejszego osądzenia. Takie są praktyczne konsekwencje stosowania instytucji przewidzianej w art. 12 k.k., która w rzeczywistości eliminuje możliwość ścigania i karania za inne, później ujawnione, przestępstwa popełnione w okresie objętym granicami czynu ciągłego, zakreślonymi w wyroku, który wcześniej uzyskał walor prawomocności.

Pomimo braku uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Z., analiza akt tej sprawy uprawnia do stwierdzenia, że prawomocnie osądzone w niniejszym postępowaniu czyny dotyczą podobnych zachowań przestępczych popełnionych w tożsamym okresie. Mianowicie chodzi o tę samą, objętą jednym zamiarem, działalność przestępczą związaną z prowadzoną działalnością gospodarczą, polegającą na skupie mięsa przez J. M. i kontynuowaną w okresie od 3 października do 12 grudnia 2007 r. Dla objęcia czynem ciągłym opisanym w wyroku Sądu Rejonowego w H. zachowań J. M. przypisanych wyrokiem Sądu Okręgowego w Z. bez znaczenia jest fakt, że dotyczyły one innych pokrzywdzonych, bowiem przedmiotem zamachu przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. jest cudze mienie, a nie dobro osobiste.

Reasumując, wyrok Sądu Okręgowego w Z. dotknięty jest bezwzględną przyczyną odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., tj. narusza powagę rzeczy osądzonej, skoro rozstrzygał o odpowiedzialności karnej za czyny zawierające się w ramach czasowych czynu ciągłego przypisanego w wyroku Sądu Rejonowego w H., które zostały objęte tym samym, z góry powziętym zamiarem sprawcy.

Mając powyższe na uwadze należało uchylić zarówno zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Z. z dnia 22 grudnia 2008 r, jak i poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego w Z. z dnia 3 lipca 2008 r., sygn. akt VII K .../08 oraz umorzyć postępowanie w tej sprawie na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. Rozstrzygnięcie w tej kwestii rodzi określone skutki także z punktu widzenia wydanego później w odniesieniu do J. M. wyroku łącznego Sądu Rejonowego w L., sygn. akt II K .../12, którym objęto również orzeczenie wydane w niniejszej sprawie.

Koszty procesu w związku z umorzeniem postępowania w sprawie ponosi w tej sytuacji Skarb Państwa w oparciu o przepis art. 632 pkt 2 k.p.k.